

Pääsiäinen

Pääsiäinen on vanha kristillinen juhla, jota vietetään Kristuksen ylösnousemuksen muistojuhlana. Pääsiäisviikon päivillä on kansanomaiset nimet, jotka osaksi liittyvät katoliseen perinteeseen:

palmusunnuntai
kellokeskiviikko
kiirastorstai
pitkäperjantai
lankalauantai
pääsiäissunnuntai
pääsiäismaanantai

Květná neděle
Škaredá středa
Zelený čtvrtek
Velký pátek
Bílá sobota
Boží hod velikonoční
Pondělí velikonoční

Nykyisin pääsiäistä vietetään paitsi kristillisenä juhlanä myös kevään juhlanä. Nykyaikana ei pääsiäiseen enää liity niin paljon kansanomaista perinnettä kuin aikaisemmin. Mutta toki suomalaisissa perheissä edelleenkin syödään perinteistä pääsiäisruokaa. Pääsiäispöytään kuuluvat värikkäät kananmunat, lampaanliha, mämmi ja itäsuomalainen pasha. Pasha on alunperin venäläinen ruoka, joka on levinnyt koko Suomeen vasta parin viime vuosikymmenen aikana.

Pasha

200 g voita
 1-1 1/2 dl sokeria
 2 dl kuohukermää
 500 g maitorahkaa
 2 keltuaista
 2 tl vanilliinisokeria
 2 rkl sitruunamehua
 2 rkl mantelirouhetta
 1 dl hillottua appelsiininkuorta

Voi ja sokeri vaahdotetaan, samoin kerma. Vaahdot yhdistetään ja lisätään rahka sekä keltuaiset. Lisätään muut mausteet ja sekoitetaan massa tasaiseksi. Pashaseos pannaan valumaan kostella harsokankaalla vuorattuun puumuottiin tai muuhun reiälliseen astiaan. Seos painellaan astiaan tiiviiksi ja paino asetetaan päälle. Astia nostetaan toiseen astiaan, sillä pashasta valuu nestettä. Pashan annetaan olla yön yli jääkaapissa ja seuraavana päivänä se kumotaan tarjoiluvadille. Hyvää ruokahalua!

Mämmi on vanha suomalainen pääsiäisruoka. Mallas- ja ruisjauhoista keitetään löysä puuro, joka sitten paistetaan uunissa. Mämmi on työläs valmistaa, joten nykyisin se yleensä ostetaan valmiina ruokakaupasta.

Keskustelu

Jana: Hei Marja. Mitä aiot tehdä pääsiäisenä?

Marja: Moi. En tiedä, minulla on pari seminaarityötä, jotka mun täytyy kirjoittaa.

Jana: Ajattelin kutsua sinut mummolaan viettämään tšekkiläistä pääsiäistä, aidolle tšekkiläiselle maaseudulle.

Marja: Voi, sehän olisi kivaa. Tšekkiläinen pääsiäinen, mitä se tarkoittaa?

Jana: No, ennen kaikkea se tarkoittaa paljon ruokaa. Mutta jos on kaunis ilma, voimme tehdä retken maaseudulle. Yleensä pääsiäisenä on jo kaunis kevät.

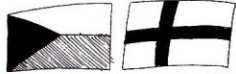
Marja: Millaisia ovat tšekkiläiset perinneruuat?

Jana: Pääsiäiseen kuuluvat värikkäät ja taidokkaasti maalatut kananmunat, 'mazanec' eli pääsiäispulla, 'beránek' eli tavallisesti suklaalla kuorrutettu, makea karitsaleivos ja paljon muuta hyvää. Eri paikkakunnilla on erilaiset tavat. Ja sitten toisena pääsiäispäivänä on 'pomlázka'.

Marja: Mikä se on?

Jana: Se on vanha tapa. Nuoret pojat ja joskus miehetkin kiertävät kylän taloissa ja

- pääsiäisvitsoilla virpovat kylän tytöt ja emännät. Vastineeksi saavat koristellun kananmunan tai jotain muuta syötävää tai juotavaa.
- Marja: Meillä Suomessakin on sellainen tapa, mutta jo palmusunnuntaina. Lapset kiertävät kylää ja virpovat: „Virvon, varvon tulevaks vuueks tuoreeks, terveeks.“ Nykyisin se ei ole enää tavallista.
- Jana: Meillä kyllä virpominen on edelleenkin elävä tapa ja sitä tapaa jopa kaupungeissakin. Lähdetään siis maalle pääsiäiseksi, voit ottaa seminaarityöt mukaan, bussi lähtee torstaina kello neljä. Tavataan Florencin linja-autoasemalla.
- Marja: No hyvä. Kiitos kutsusta. Moi.

FRASEOLOGIA – UŽITEČNÉ VÝRAZY

juoda	<i>pít</i>	Haluatko jotain juotavaa ?
juotava	<i>k pítí</i>	<i>Chceš něco k pítí?</i>
syödä	<i>jíst</i>	Onks sulla (onko sinulla) mitään syötävää ?
syötävä	<i>k jídlu</i>	<i>Máš něco k jídlu?</i>
nähdä	<i>vidět</i>	Museossa on paljon nähtävää .
nähtävä	<i>k vidění</i>	<i>V muzeu je hodně (věcí) k vidění.</i>
kuulla	<i>slyšet</i>	Messuilla oli paljon nähtävää ja kuultavaa .
kuultava	<i>k slyšení</i>	<i>Na veletrhu bylo hodně k vidění a k slyšení.</i>

KIELIOPPIA – MLUVNICKÁ ČÁST

Monikko – Množné číslo

Vielä kerran illatiivi – Ještě jednou illativ

Pronominien tämä, tuo, se taivutus monikossa –

Skloňování zájmen *tento, tato, toto* v mn. č.

Pronominien mikä?, kuka? taivutus –

Skloňování zájmen *co?, kdo?*

●●● Monikko – Množné číslo

Znakem množného čísla při skloňování je **-i-**. Připojením plurálového **-i-** ke kmenu dochází k podobným změnám jako u sloves při připojování imperfektního znaku **-i-** (viz lekce 10). Jednotlivé typy:

1. **-i-** se přidává beze změny ke slovům s kmenem na **-o, -ö, -u, -y**:

-o + i > -oi	talo- – talo- i -ssa	<i>dům</i>
-ö + i > -öi	pöllö- – pöllö- i -llä	<i>sova</i>
-u + i > -ui	suku- – suvu- i -ssa	<i>rod</i>
-y + i > -yi	hylly- – hylly- i -lle	<i>polička</i>

2. Slova s kmenem na **-i** mají změnu:

-i + i > -ei	kaappi- – kaape- i -ssa	<i>skříň</i>
	pankki- – panke- i -lla	<i>banka</i>

3. Slova s kmenem na **-e** (NOM na **-i**) mají v množném čísle **-i-**:

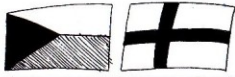
-e + i > -i	nimi	nime- – nim- i -ssä	<i>jméno</i>
	suuri	suure- – suur- i -ssa	<i>velký</i>
	pieni	piene- – pien- i -ssä	<i>malý</i>
	saari	saare- – saar- i -ssa	<i>ostrov</i>

- POZOR:** 1. NOM na **-si** zachovává v mn. č. **-si**: vesi *voda* vede- vete- vet- – vesi-ssä
2. Sem patří i slova končící na souhlásku, která mají Vkm na **-e**:
 NOM ihminen *člověk* – Vkm ihmise-: mn. č. ihmis-**i**-llä
 NOM kysymys *otázka* – Vkm kysymy**kse**-: mn. č. kysymy**ks-i**-ssä

4. Slova s kmenem na **-a** mohou alternovat:

-a + i > -oi – pokud slovo je dvouslabičné a v první slabice je **i, a, e**:

ilta- – ilto- i -na	<i>večer</i>
kana- – kano- i -lla	<i>slepice</i>
telta- – telto- i -ssa	<i>stan</i>

-a + i > -i – pokud slovo je dvouslabičné a v první slabice je **u** nebo **o**:

kukka- – kuk-**i**-ssa *květina*
sota- – sod-**i**-ssa *válka*

5. Slova s kmenem na **-ä** mají změnu jako v (3):

-ä + i > -i metsä- – mets-**i**-ssä *les*
 silmä- – silm-**i**-ssä *oko*

6. Slova s kmenem na dlouhou samohlásku nebo dvojhlásku redukují druhý vokál:

-aa + i > -ai	maa- – ma- i -ssa	<i>země</i>
-ää + i > -äi	pää- – pä- i -ssä	<i>hlava</i>
-uu + i > -ui	suu- – su- i -hin	<i>ústa</i>
-yy + i > -yi	syy- – sy- i -llä	<i>důvod</i>
-ai + i > -ai	hai- – ha- i -lla	<i>žralok</i>

-ie + i > -ei	tie- – te- i -llä	<i>cesta</i>
-uo + i > -oi	suo- – so- i -lla	<i>bažina</i>
-yö + i > -öi	työ- – tö- i -ssä	<i>práce</i>

POZOR: Sem patří i slova končící na souhlásku, která mají Vkm končící na dlouhou samohlásku:

NOM rikas *bohatý* – Vkm rikkaa-: mn.č. rikka-**i**-ta

NOM hammas *zub* – Vkm hampaa-: mn.č. hampa-**i**-ssa

kmen na -ee	NOM na -e :	
-ee + i > -ei	huone huonee- – huone- i -ssa	<i>pokoj</i>
	kirje kirjee- – kirje- i -ssä	<i>dopis</i>

Příklady:

NOM	j.č.	talo	<i>dům</i>	mn.č.	talo-t	<i>domy</i>
ESS		talo-na			talo-i-na	
TRANS		talo-ksi			talo-i-ksi	
INES		talo-ssa			talo-i-ssa	
ELA		talo-sta			talo-i-sta	
ILL		talo-on			talo-i-hin	
ADES		talo-lla			talo-i-lla	
ABL		talo-lta			talo-i-lta	
ALL		talo-lle			talo-i-lle	

NOM	j.č.	kaappi	<i>skříň</i>	mn.č.	kaapit	<i>skříňe</i>
ESS		kaappina			kaappeina	
TRANS		kaapiksi			kaapeiksi	
INES		kaapissa			kaapeissa	
ELA		kaapista			kaapeista	
ILL		kaappiin			kaappeihin	
ADES		kaapilla			kaapeilla	
ABL		kaapilta			kaapeilta	
ALL		kaapille			kaapeille	

NOM	j.č.	vesi	<i>voda</i>	mn.č.	vedet	<i>vody</i>
ESS		vetenä			vesinä	
TRANS		vedeksi			vesiksi	
INES		vedessä			vesissä	
ELA		vedestä			vesistä	
ILL		veteen			vesiin	
ADES		vedellä			vesillä	
ABL		vedeltä			vesiltä	
ALL		vedelle			vesille	

NOM	j.č.	punainen puhelin	<i>červený telefon</i>	mn.č.	punaiset puhelimet	<i>červené telefony</i>
ESS		punaisena puhelimena			punaisina puhelimina	
TRANS		punaiseksi puhelimeksi			punaisiksi puhelimiksi	
INES		punaisessa puhelimessa			punaisissa puhelimissa	
ELA		punaisesta puhelimesta			punaisista puhelimista	
ILL		punaiseen puhelimeen			punaisiin puhelimiin	
ADES		punaisella puhelimella			punaisilla puhelimilla	
ABL		punaiselta puhelimelta			punaisilta puhelimilta	
ALL		punaiselle puhelimelle			punaisille puhelimille	

●●● **Vielä kerran illatiivi – Ještě jednou illativ (viz také lekce 6)**

Illativ má v mn. č. tři typy koncovek: 1. **-in**; 2. **-hin**; 3. **-siin**.

Srovnej tvoření mn. č. u různých typů slov.

1.	j.č.	kivi	Vkm kive- + V + n > kiveen	<i>kámen</i>	<i>do kamene</i>
	mn.č.		kive- + i > kivi + in		<i>do kamenů</i>

metsä – metsään – **metsiin**

les – do lesa – do lesů

luola – luolaan – **luoliin**

jeskyně – do jeskyně

– do jeskyní

2.	j.č.	kirkko	Vkm kirkko- + V + n > kirkkoon	<i>kostel</i>	<i>do kostela</i>
	mn.č.		kirkko- + i > kirkkoi + hin		<i>do kostelů</i>

pöllum – pöllöön – **pöllöihin**

sova – do sovy – do sov

puku – pukuun – **pukuihin**

oblek – do obleku

– do obleků

hylly – hyllyyn – **hyllyihin**

police – do police

– do polic

j.č. pää + h + V + n > **päähän**
mn.č. pää + i > **päi + hin**

hlava – do hlavy

do hlav

j.č. pankki + V + n > **pankkiin**
mn.č. pankki + i > **pankkei + hin**

banka – do banky

do bank

j.č. yö + h + V + n > **yöhön**
mn.č. yö + i > **öi + hin**

noc – do noci

do noci

j.č. tie + h + V + n > **tiehen**
mn.č. tie + i > **tei + hin**

cesta – do cesty

do cest

j.č. suo + h + V + n > **suohon**
mn.č. suo + i > **soi + hin**

bažina – do bažiny

do bažin

3.	j.č.	taivas	Vkm taivaa + seen > taivaaseen	<i>nebe</i>	<i>do nebe</i>
	mn.č.		taivaa + i > taivai+siin		<i>do nebes</i>

huone – huoneeseen – **huoneisiin**

místnost – do místnosti

do místností

kevät – kevääseen – **keväisiin**

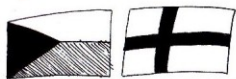
jaro – do jara

– do jar

Pronominien tämä, tuo, se taivutus monikossa –
– Skloňování zájmen tento, tato, toto v mn. č.

NOM	j.č.	tämä	<i>tento</i>	mn.č.	nämä	<i>tito</i>
GEN		tämä-n	<i>(m'or, or je t'waho)</i>		nä-i-den	
PART		tä-tä			nä-i-tä	
ESS		tä-nä			nä-i-nä	
TRANS		tä-ksi			nä-i-ksi	
INES		tä-ssä			nä-i-ssä	
ELA		tä-stä			nä-i-stä	
ILL		tä-hän			nä-i-hin	
ADES		tä-llä			nä-i-llä	
ABL		tä-ltä			nä-i-ltä	
ALL		tä-lle			nä-i-lle	
NOM	j.č.	tuo	<i>tamten</i>	mn.č.	nuo	<i>tamti</i>
GEN		tuo-n	<i>(m'odall)</i>		no-i-den	
PART		tuo-ta			no-i-ta	
ESS		tuo-na			no-i-na	
TRANS		tuo-ksi			no-i-ksi	
INES		tuo-ssa			no-i-ssa	
ELA		tuo-sta			no-i-sta	
ILL		tuo-hon			no-i-hin	
ADES		tuo-lla			no-i-lla	
ABL		tuo-lta			no-i-lta	
ALL		tuo-lle			no-i-lle	
NOM	j.č.	se	<i>ten</i>	mn.č.	ne	<i>ti</i>
GEN		se-n	<i>(m'oni)</i>		ni-i-den	
PART		sitä			ni-i-tä	
ESS		se-n			ni-i-nä	
TRANS		si-ksi			ni-i-ksi	
INES		siinä			ni-i-ssä	
ELA		siitä			ni-i-stä	
ILL		siihen			ni-i-hin	
ADES		si-llä			ni-i-llä	
ABL		si-ltä			ni-i-ltä	
ALL		si-lle			ni-i-lle	

POZNÁMKA: Mn. č. PART a GEN uvádíme podrobněji v lekcích 17 a 18.

●●● Pronominien mikä?, kuka? taivutus – Skloňování zájmen *co?, kdo?*

NOM	j. č.	mikä	<i>co?</i>	NOM	j. č.	kuka	<i>kdo?</i>
(NOM	mn. č.	mitkä)		(NOM	mn. č.	ketkä)	
GEN		mi-nkä	<i>čeho?</i>			kene-n	<i>čí?</i>
PART		mi-tä	<i>co?</i>			ke-tä	<i>koho?</i>
TRANS		mi-ksi	<i>proč?</i>			kene-ksi	<i>za koho?</i>
INES		mi-ssä	<i>kde?</i>			kene-llä	<i>kdo (má)?</i>
ELA		mi-stä	<i>odkud?</i>			kene-ltä	<i>od koho?</i>
ILL		mi-hin	<i>kam?</i>			kene-lle	<i>komu?</i>

●●● **POZNÁMKA:** Množné číslo zájmena **mikä**, kromě **mitkä** v NOM, neexistuje. Plurálové tvary od **kuka**, kromě uvedeného **ketkä**, se používají málo.

HARJOITUKSIA – CVIČENÍ

1. Skloňujte ve všech pádech, které znáte: j. č. GEN, PART, INES, ELA, ILL, ADES, ABL, ALL, ESS, TRANS a mn. č. NOM, INES, ELA, ILL, ADES, ABL, ALL, ESS, TRANS.

1. tämä musta kassi	6. tämä kaunis huone
2. se pitkä elokuva	7. hyvä ja halpa sanakirja
3. suuri yliopisto	8. keltainen kevätaurinko
4. uusi pankki	9. moni köyhä maa
5. tuo pieni kauppa	10. se vaikea kieli

2. Dejte do jednotného čísla podle vzoru.

VZOR: nuo suomalaiset ystäväni > tuo suomalainen ystäväni

1. nuo pyöreät pöydät 2. nämä tšekkiläiset oluet 3. nuo vanhat rakennukset
4. ne harmaat linnut 5. nämä lyhyet kirjeet 6. ne kallioiset saaret 7. ne Helsinginiset bussit 8. nuo Itämeren valkoiset laivat 9. nämä kalliit lomamatkat

3. Dejte věty do množného čísla.

1. Vastaan TÄHÄN KIRJEeseen huomenna. 2. Tutustun SIIHEN EHDOTUKSEEN myöhemmin. 3. Ajattelin osallistua TUTKIMUKSEEN. 4. Olen tyytyväinen VASTAUKSEEN. 5. Jos et tiedä, voit kysyä

OPETTAJALTA. 6. Kerron asian SERKULLENI. 7. Ohjelma UUEDESTA EUROOPPALAISESTA FILMISTÄ oli hyvä. 8. Valokuva Jukan ja Tarjan LAPSESTA oli hauska. 9. Keskustelimme Tuovin UUEDESTA UNOKIRJASTA. 10. Äiti puhuu SISKOSTANI ja VELJESTÄNI. 11. Me juttelimme YSTÄVÄSTÄMME. 12. Pidän PUUROSTA. 13. Pitääkö hän SEDÄSTÄÄN? 14. Hän ei pidä TÖYKEÄSTÄ TARJOILIJASTA. 15. Hän opiskelee usein myöhään KIRJASTOSSA. 16. Käymme usein TEATTERISSA ja KONSERTISSA. 17. UIMARANALLA on aamulla hiljaista. 18. PÄÄSIÄISPÄIVÄNÄ matkustamme maalle. 19. SUOMALAISEEN PÄÄSIÄISPERINTEESEEN kuuluvat mämmi ja pasha. 20. Pashaseos pannaan PUUASTIAAN. 21. Seuraavana päivänä pasha kumotaan VADILLE. 22. Panin kukat PIENELLE PÖYDÄLLE. 23. IKKUNASTA on kaunis näköala. 24. SAUNASSA on nykyisin sähkökiuas. 25. Pikkupojat leikkivät mielellään AUTOLLA.

4. Dejte do illativu v j. a mn. č.

VZOR: suuri suunnitelma – suureen suunnitelmaan – suuriin suunnitelmiin

1. pimeä eteinen 2. kostea kylpyhuone 3. köyhä ihminen 4. pitkä kirje
5. kylmä sade 6. aurinkoinen päivä 7. tämä tšekkiperhe 8. tuo monikerroksinen hotelli 9. se pieni ongelma

5. Přeložte do finštiny.

1. Studenti jsou ve školách. 2. Kamarádi si povídají o filmech. 3. Mladí lidé rádi žijí ve velkých městech. 4. Láhve a sklenice jsou na stolech. 5. Lampy svítí večer na ulicích. 6. Obrazy visí na stěnách. 7. Zprávy jsou dnes zajímavé. 8. Rodiče jsou na nákupech. 9. Kočky v noci vidí dobře. 10. Jablka rostou na stromech. 11. Studoval na různých školách. 12. Knihy jsou na policích a časopisy na stolech.

6. Přeložte do finštiny s pomocí slovníku.

1. Zapsali jste si adresy? 2. Auto stálo na ulicích. 3. Vykoupeme se v řekách. 4. Košile uložili do skříní. 5. Kluci a dívky stáli u zdí. 6. O sportu se v prvních dopisech nezmínili. 7. Otevřeli nám posluchárny velkými klíči. 8. Oblékli se do teplých kabátů. 9. Něco vám o nich povím. 10. O těch dětech ještě uslyšíte. 11. S posledními testy jsem spokojená.

7. Přeložte do finštiny a použijte tázacích zájmen.

1. Kde jsou ty knihy? 2. Kdo bude kupovat jejich dům? 3. Čí je tamten krásný dům? 4. Jaké telefonní číslo má pan Mikkola? 5. Jak se jmenuje tato ulice? 6. Čí je tohle kolo? 7. Který den je dnes? 8. Odkud to víš? 9. Proč jste to udělal? 10. Co jsi jim řekl? 11. Proč mi to povídali? 12. Proč se vám to nelíbilo? 13. Co studuje Jana? 14. Co děláš ty? 15. Odkud přicházíš? 16. Proč studuješ finštinu? 17. Čí je to nové auto? 18. Kde bydlíte? 19. Kam jdete?

SANASTOA – SLOVNÍ ZÁSoba

aikaisemmin	dříve	nost aa , -an, -i, -anut	zvednout
appelsiininkuor i , -en, -ta	pomerančová kůra	nykyaikana	v dnešní době
aset taa päälle , -an, -ti, -tanut	pokládat navrch	opintotoimisto , -n, -a	studijní oddělení
astia , -n, -a	nádoba	osaksi	částečně
ehdotu s , -ksen, -sta	návrh	osallistu a , -n, -i, -nut + ILL	zúčastnit se
helluntai , -n, -ta	Svatodušní svátky, letnice	painell la , -en, -i, -lut	tlačit
hiljainen , -sen, -sta	tichý	paino , -n, -a	závaží; váha
jääkaappi , -n, -a	lednička	pai ta , -dan, -taa	košile
kallio inen , -sen, -sta	skalnatý	paitsi	kromě
kananmuna , -n, -a	vejce	perin ne , -teen, -nettä	tradice
kansanomai nen , -sen, -sta	lidový	pyöreä , -n, -ä	kulatý
keltuain nen , -sen, -sta	žlutek	rahka , -n, -a	tvaroh
kerma , -n, -a	smetana	reik kä , -än, -kää	díra
kostea , -n, -a	vlhký	samoin	těž; podobně
kristill inen , -sen, -stä	křesťanský	sananlasku , -n, -a	přísloví
kuin	než	sekoit taa , -an, -ti, -anut	míchat
köyhä , -n, -ä	chudý	seo s , -ksen, -sta	směs
laiva , -n, -a	loď	sillä	neboť
lampaanliha , -n, -a	skopové maso	sitruuna , -n, -a	citron
liit tyä , -n, -tyi, -tynyt + ILL	vztahovat se; připojit se	tarjoilija , -n, -a	číšník
lisä tä , -än, -si, -nnyt	přidat	tasai nen , -sen, -sta	hladký
manteli , -n, -a	mandle	terve , -en, -ttä	zdravý
mummola , -n, -a	u babičky	tiiv is , -in, -stä	těsný
monikerroksi nen , -sen, -sta	mnohopodlažní	tuore , -en, -tta	čerstvý
myöhään	pozdě	tutkimu s , -ksen, -sta	výzkum
neste , -en, -ttä	tekutina	töykeä , -n, -ä	nevrlý, nevlídný
		vaah to , -don, -toa	pěna
		valu a , -u, -i, -nut	téct
		värik äs , -kään, -stä	barevný
		yhdist ää , -än, -i, -änyt	spojit
		yli + GEN	přes